

גליון נושא:

בס"ד, יום ג' פרשת בהעלותך י"ב סיון תשע"ז
מסכת גיטין דף ח:

דיונים אקטואליים בסוגיות הנלמדות, לעורר לב
המעייין, ואין לסמוך על הדברים הלכה למעשה.

כהן בבית חולים'

פנינים

תינוק כהן

נחלקו גדולי הדור, באשת כהן שילדה זכר בבית חולים, האם צריך להזדרז להוציא את התינוק משם.

הגרשז"א זצ"ל (שולחן שלמה ס"ק א') – "מכיון שרוב הפוסקים הכריעו שטומאה העוברת מחדר לחדר היא דאורייתא, ובבתי חולים של יהודים במקומות שיש שם תמיד אברים, נמצא שבפתיחת הדלת וכן בהבאת התינוק להנקה מטמאים אותו בידים. הלכך אם אפשר ואין כל התנגדות מצד הרופא, יש לקחת את התינוק הביתה כעבור עשרים וארבע שעות".

בצל החכמה (ח"ג סי' ק"ב אות י"א) – "אשת כהן שילדה זכר אף אם יש שם באהל מת ישראל בר מינו, אין צריך להוציא את התינוק משם".

משנה הלכות (ח"ו סי' ר"ז) – "גם על הילד אם הוא זכר צריך להוציאו משם כל שאין בו פקוח נפש".

הגר"י נויבירט זצ"ל (מוריה שנה כ"א גליון ה' עמ' צ"ג, עי' חינוך הבנים למצוות הע' ק"נ) – "אם אשת כהן הולידה בן בבית חולים כזה שיש טומאת מת (כגון אברי מת) צריכה, אם אין התנגדות רפואית, לקחת את התינוק משם ברגע שהמצב הרפואי מאפשר זאת".

חוט שני (שבת ח"ד עמ' רצ"א ד"ה וכן, "וילדה במקום שיש בו מת - בהיתר, שאח"כ אין צריך למהר להוציא את התינוק משם, [כל זמן שאין חשש של טומאה חדשה]. וה"ה כל ילד עד י"ג שנה שהוא כהן שהגיע לבית חולים לפיקוח נפש ... מ"מ מחמת החשש שפותחים וסוגרים את הפתחים הרי גורמים למי שפותח או סוגר את הדלתות לחדש טומאה חדשה על התינוק הכהן").

ועיין עוד בספר **חלקת יעקב** (ח"א סי' כ"ח), נשמת אברהם (ח"א סי' שמ"ג אות ב', ח"ב סי' שע"א אות א'). ❖

דין 'אהל זרוק'

נחלקו בברייתא (גיטין ח: עירובין ל: נזיר נה. חגיגה כה.) האם 'אהל זרוק' נחשב כאהל החוצץ בפני הטומאה, או לא.

הנידונים הקודמים בדין 'אהל זרוק' כלפי טומאת כהנים היו בענייני 'טיסת כהנים מעל קברים' (גליון 112), 'ארונות קבורה במטוס' (גליון 113), 'כביש חוצה קברים' (גליון 114).

בגליון זה של 'כהן בבית חולים' נברר עניין נוסף, שנדון שנים רבות בין פוסקי זמננו, ונוגע בהכרח מידי יום לציבור הכהנים, האם מותר לכהן להיכנס לתחומי בית החולים? האם כהן רשאי להתלוות לאשתו בזמן הלידה, והאם אפשר להוכיח מהמנהג שהבעל נוסע עם אשתו לבית חולים בשבת, בשביל ליווי ותמיכה נפשית? האם מצות 'ביקור חולים' בבית חולים יכולה להתקיים על ידי כהן? מה הדין בניתוח שיותר זול או יותר מוצלח בבית חולים, אך אינו כרוך בפיקוח נפש?

1. מעשים בכל יום

בזמננו הבעיה הולכת ומחריפה; עם התפתחות בתי החולים, ריבוי מספר המיטות, הוספת מרפאות ומעבדות שונות וכד' בתוך תחומי בתי החולים. המרכזים הרפואיים כיום כוללים מגדלי אשפוז רבי קומות, עם גשרים רחבים ומנהרות ארוכות שמסתעפות מתחת

לאדמה לכל עבר, מערכות צנרת רחבות במיוחד של מים, ביוב, חשמל, העברת כביסה, תרופות, מבחנות וכד', כך שהנושא נעשה מורכב ביותר כאשר כל הבניינים והאגפים מתחברים להיות אהל אחד!

הוראות מהגאון הגדול ר"ש וואזנר שליט"א בעניין כניסת כהנים לבתי חולים:

בס"ד, ג' שבט תשס"ב
כמענה לפניתכם אתכבד למסור בשם הגאון הרב וואזנר שליט"א את
הדברים הבאים:
א. אסור לכהן להכנס לבי"ח שיש בו טומאת כהנים או ספק טומאת
כהנים לעשיית בדיקה או ניתוח, אם ההמנעות מעשייתן אינה קשורה
בפיקוח נפש.
ב. מותר לכהן להכנס לבי"ח הנ"ל לעשות בדיקה או ניתוח אם
ההמנעות מעשייתן קשורה בפיקוח נפש ואין אפשרות כלל לעשותן במקום
אחר.
ג. אסור לכהן להכנס לבי"ח הנ"ל לבקר קרובים או לעורר רפואי אם אין
הדבר קשור בפיקוח נפש.
ד. מותר לכהן להכנס לבי"ח הנ"ל לעורר רפואי הקשור בפיקוח נפש אם
אין אפשרות שהדבר יעשה ע"י אדם אחר שאינו כהן.
ה. מותר לכהן להכנס לבי"ח הנ"ל לבקר קרוב שהוא חולה מסוכן אם
יתכן שהביקור יגרום שתחישב רעתו של החולה ויאריכו חייו.
אנו מאשרים שאכן הדברים האמורים לעיל הם נכונים בשם הרב
שליט"א וכן יש לנהוג למעשה.

שלמה זלמן אולמן
בית ההוראה זכרון מאיר

מוסף שבת קודש עמוד מס 55 תשס"ב 29 - חג הפסח יתד נאמן הודפס ע"י תכנת אוצר החכמה

בשעת בניית והרחבת בית חולים בארץ
ובחו"ל יש לתת את הדעת לחלק הטכני,
ליישום תנאי ההלכה הנדרשים בכדי
לחלק בין האגפים וליצור בידוד לטומאת
מת, דבר זה מצריך תכנון מראש של -
חדר המתים, מכון פתולוגי, בנק אברים,
וכדו', והתקנת דלתות כפולות בכניסה
למקומות אלו. (חומר רב ערך, מופיע
באנציקלופדיה הלכתית-רפואית, כרך א'
ערך בית-חולים).

2. תיקון בתי החולים

אהל: בבית החולים עלולים להימצא
מתים, איברים מן החי או נפלים, וכן
רביעית דם מהמת שמטמא באהל,
ופעמים נשאר זמן רב בחדר ניתוח, ואם
נספג בסדין יתכן שיישאר יום שלם
במכבסה שבבית החולים. כעת מתפשטת
הטומאה לכל חלקי בית החולים, דרך
פתחים שיש בהם פותח טפח, כמו דלת
או חלון פתוחים בשיעור טפח (לחומר;
משמונה ס"מ ומעלה).

סוף טומאה לצאת: כמו כן יש דין של 'סוף טומאה לצאת', כלומר שכל מקום שהנפטר עתיד לעבור
דרכו, חלים עליו דיני טומאה, מרגע הפטירה עד שיעבור שם בפועל (ונחלקו הראשונים האם דין זה
מהלכה למשה מסיני או רק מדרבנן). וממילא הטומאה עלולה להתפשט גם כשהמת סגור בחדרו ונמצא
בידוד מלא.

רוב גויים: בית חולים הנמצא בעיר שרוב המתים הם עכו"ם (כמו רוב בתי החולים בחוץ לארץ, או
בארץ באזורים הערביים), הורה הגרי"ש אלישיב זצ"ל שאם אכן הרוב נכרים, יש להקל לכהנים
להתאשפז שם, ואפילו להיכנס לצורך ביקור חולים. שכן נפסק בשו"ע (יו"ד שעב ב) כדעת רוב
הפוסקים שמת עכו"ם אינו מטמא באוהל. ואף שכתב הרמ"א (יו"ד שע"ב, ב') במת עובד כוכבים "נכון
להחמיר", מ"מ לצורך חולה מותר.

והוסיף בספר **שערים המצויינים בהלכה** (סימן רב ס"ק ט"ו) שיש להקל בעכו"ם בדין של 'סוף טומאה
לצאת'. ויתכן שיש לצרף לענין זה את שיטת **תשובת רדב"ז** (חלק א' סימן תעו וכן הובא צד זה
בתרומת הדשן (סימן כד הביאו הבית יוסף סימן שעא) שכהן אינו מוזהר על 'סוף טומאה לצאת' יחד
עם שיטת היראים (סימן שיא הובא בהגהות מימוניות אבל פרק ג' הלכה ג') שכהן אינו מוזהר על
טומאת עכו"ם (א.ז.).

רוב ישראל: אכן בבית חולים הנמצא בעיר שרוב המתים הם יהודים (כמו רוב בתי החולים בארץ
ישראל), כהן שרוצה להיכנס ולשהות בבית החולים, צריך לבדוק שהוא לא נכשל כעת באיסור להיטמא
למתים.

ספק: כשהמצב מסופק, מביאים תלמידי הגרי"ש אלישיב זצ"ל בשמו, שמעיקר הדין כל עוד לא ידוע
בוודאי שיש שם מת יהודי, יש כמה סניפים להקל לכהן להיכנס לבית החולים, כגון לצורך עבודה, או
בקור חולים, וכל שכן לצורך אשפוז וטיפול רפואי. מאידך יש חולקים שאסור מספק, כמבואר במכתב
המצו"ב מבית ההוראה זכרון מאיר בראשות הגרי"ש הלוי וואזנר זצ"ל.

ודאי טומאה: בעיה מיוחדת קיימת בבתי חולים גדולים, שבהם קרוב לוודאי שיש בכל עת מתים
יהודים, או איברים מן החי של יהודים, המצויים במכונים פתולוגיים ובמעבדות שונות, וכן בתי-חולים
המחוברים לבית-ספר לרפואה.

הערות מבני החבורה

זהירות מלהוציא תינוק כהן למרפסת ולהחזירו

נדון מרתק מעלה השואל בשו"ת שבט הלוי (חלק ו' סימן קע"ה), בשם הגרש"ז אויערבאך זצ"ל, וכן העיר בחוט שני (ח"ד עמ' רצ"א), כלפי אשת כהן שילדה זכר בבית חולים שיש בו טומאה, כאשר הילד בתינוקיה יאסר על כל ישראל לפתוח את דלת התינוקיה, או להוציא את התינוק הכהן משם שלא לצורך האכלתו (דהוי בגדר פיקו"נ), לפי שיתכן דמטמא בכך את התינוק בידים (אם אין שם דלתות כפולות או דלת נוספת סגורה בכניסה למחלקה), וכן אסור לאמא להוציא את התינוק לחצר או למרפסת כי אז כשהיא מחזירתו אל תחת גג בית החולים הרי היא מטמאתו בידים, משא"כ בעצם שהותו שם אין איסור כיון שאין בזה ספיה בידים [ואף שיש לה היתר של פיקו"נ בהחזרתו לבית החולים מכל מקום בהוצאתו מקודם הרי זה בגדר מכניס עצמו לפיקו"נ דאסור שלא לצורך מצוה].

וכן תינוק כהן שהגיע יום המילה באופן שעליו לשוב לאחר המילה לבית החולים לצורך מעקב וכדו' לכאורה ראוי שלא להוציאו משטח בית החולים למקום המילה מהטעם הנ"ל אלא לערוך לו ברית מילה בתוך בית החולים. ❖

3. הודעה לציבור

שלטי אזהרה: מוטל על הנהלת בית החולים למעט באיסורי טומאת-כהן עד כמה שאפשר, במספר אמצעים: א. הצבת שלטי אזהרה בכניסה לבית החולים: "הכניסה לכהנים אסורה", כל אימת שיש מת בבית החולים. בשנים האחרונות השתפר המצב, שמיד ברגע קביעת המוות על ידי הרופא במחלקה, באופן אוטומטי עולה הכיתוב על 'מסך דיגיטלי' בכניסה לבניין, 'הכניסה לכהנים אסורה' (זה לא פתרון מושלם, כי קביעת מוות עלולה להקבע רק כעבור חצי שעה).

זה מועיל רק למנוע את כניסת הכהנים הנמצאים מחוץ לבית החולים. אבל לא לאלו שכבר נמצאים בפנים, ואינם יודעים על פטירת המת. כמו כן הודעה זו לא מופיעה כאשר נקטע איבר מן החי בחדר ניתוח, או כאשר יש אשה שעומדת לפני לידת נפל (מזמן פתיחת הקבר), למרות שגם אלו מטמאים באהל.

דלתות כפולות: בכניסה למחלקות מסוימות מותקנות דלתות כפולות (או דלת מסתובבת בעלת שלוש כנפיים), הבנויות בצורה שלעולם לא ייווצר פתח פתוח, גם כשעוברים דרכם. פתרון זה נעשה לראשונה בבית החולים 'הדסה עין כרם', לצורך הפרדתו מ'בית הספר לרפואה'.

זהו פתרון להפרדת חדרי מתים, או מכונים פתולוגיים ומעבדות שונות שבהם מוחזקים חלקים מן המת, מיתר חלקי בית החולים, או הפרדה בין בית-ספר לרפואה, שבו יש גופות של מתים בקביעות, לבין בית החולים, אך אין זה פתרון מספיק לטומאה בתוך חדרי אשפוז.

4. חדרי אשפוז

עיקר הבעיה: תופעה מצויה בבתי חולים; שיש במרחבי המרכז הרפואי איברים מן המת, איברים מן החי, ונפלים, המצויים בחדרי נתוח, בחדרי לידה ובמעבדות שונות. וכן נפטרים בתוך חדרי האשפוז עד להוצאתם לחדרי המתים שמחוץ לבנין בית החולים.

יש פתרון חלקי, להקיף את הנפטר במחיצות ניידות ומתקפלות, או בבידודו על ידי אוהל מתקפל מעל המת. זה מונע את דין טומאת אהל, אך אינו מונע את הדין של 'סוף טומאה לצאת'.

ארון הפלא: בכדי למנוע את הטומאה בבתי החולים מכח הדין של 'סוף טומאה לצאת' מציע הג"ר לוי יצחק הלפרין שליט"א (בספרו טהרת פתחים, בהוצאת 'מכון מדעי טכנולוגי לבעיות הלכה', תשל"ט חלק א' שם נתבארו פרטי הדרישות ההלכתיות) לבדוד את הטומאה על ידי ארון מיוחד.

וכך יעשו; ארון ועגלה מיוחדים לקליטת המת ולהוצאתו מבית-החולים לחדר המתים, הארון יהיה גדול 40 סאה כדין "כלי הבא במידה", מחומר שאינו מקבל טומאה. מורכב על גלגלים, גם הם עשויים מחומר שאינו מקבל טומאה. סגור לגמרי מכל צד, עם שתי דלתות, אחת מלמעלה להכנסת המת או האיברים, ואחת מלמטה בתחתית הארון, להוצאת הטומאה מהארון אך ורק בחדר המתים.

החלל שבין תחתית הארון והרצפה יהיה דווקא פחות מטפח, ולעומת זאת יהיה ודאי בתוך הארון גובה של טפח בין המת למכסה של הארון. העברת המת או האיברים מבית החולים תהיה על ידי ארון

זה בלבד, והוצאת הארון מבית החולים תהיה דווקא דרך גרירה על ידי הגלגלים, ולא על ידי הרמת הארון מעל הרצפה. את הארון יעבירו דרך פרוזדור מיוחד שלא יעמוד לשימוש הציבור כלל. בהכנסה לארון זה יש פתרון מוחלט לבידוד חלקי המת, שלא יהיה איסור טומאת כהנים בבית החולים, גם עבור הנמצאים בתוכו.

חשוב לציין שהרבה מגדולי ישראל התנגדו לפתרון זה מכמה וכמה סיבות הלכתיות. הגר"י וייס זצ"ל (בספרו שו"ת מנחת יצחק ח"ו סי' קלח), נטה להסכים, אך למעשה לא הסכים לעשות כן לכתחילה, מחשש שלא יקוימו כל התנאים והדרישות ההלכתיות על ידי בית החולים. הגרש"ז אויערבאך זצ"ל (בספר הזכרון להגר"י אברמסקי, עמ' רפג-רצח, תשל"ז, וכן בשו"ת מנחת שלמה, סי' עב) לא הסכים לדעתו מכמה טעמים. מאידך הגר"ע יוסף זצ"ל התיר זאת, וכתב על כך מכתב הסכמה להרב הלפרין (טהרת פתחים עמוד 19).

בוידם: רעיון מקורי העלה הג"ר מנחם מנדל שפרן שליט"א לבידוד טומאת המת, שיבנו מדף מתחת לתקרה של מסדרון בית החולים לכל רוחב המסדרון. המדף צריך להיות במרחק ג' טפחים מהתקרה ובמקביל לה. כך ייווצר מעין "בוידם", היינו עליה. לכל אורך המדף יש לפתוח סדק ברוב הפחות מטפח, כך שהטומאה "תיכלא" בעליה ולא תתפשט ממנה לבנין עצמו.

יסוד ההצעה מבוסס על המשנה (אהלות פרק י' משנה א') של בית ועליה על גביו, ותקרת הבית סדוקה לכל אורכה. ותלוי במחלוקת הרא"ש והמהר"ם מרוטנברג (שם). ועיין שם בפירוש המשנה אחרונה, ובשו"ע (יו"ד שעא ב).

יש שכתבו לדחות פתרון זה מכמה טענות; 1. "בוידם" אינו מוגדר כעליה, ואין זה נחשב כמו בית ועליה כהלכה. 2. לא מספיק סדק בתקרה אלא צריך גם סדק בקיר. 3. סדק שבתקרה אינו מציל מפני הטומאה, שאין כאן פתח שדרכו עוברת הטומאה החוצה, ואין כאן הפסק כלפי 'סוף טומאה לצאת'. 4. שיטת רוב הראשונים שמכח דין לבוד הטומאה עוברת מתחת לסדק, לצד השני של הבית, ואדרבה כל הבית טמא ורק העליה שעל גביו טהורה, וכל שפתוח למסדרון הטומאה מתפשטת לשם מדאורייתא כמו בבית עצמו.

סיכום הגיליון:

5. דינים העולים

כהן לפני כניסתו לבית חולים עליו לברר שאינו נכשל בטומאת מת. רוב עכו"ם מותר להכנס. רוב ישראל אסור. ספק מחלוקת. ודאי אסור. בכל ספק פיקוח נפש מותר להכנס בכל אופן. אגפי בית החולים מחוברים כלפי טומאת כהנים באמצעות גשרים מנהרות צינורות ועוד. ויש לכך מספר פתרונות חלקיים; שלט אזהרה לכהנים הנכנסים, דלתות כפולות, ויש אומרים שמועיל גם ארון לבידוד טומאה, ויש שהציעו לעשות 'בוידעם' לצורך בידוד הטומאה. נחלקו הפוסקים האם מוטל על האם הכהן, לצאת במהירות עם התינוק מבית החולים. עוד דנו האם יש איסור ספיה לפתוח את דלת התינוקייה, או להוציא את התינוק למרפסת. ❖

עומק הפשט'

נייד: 052-7687405 | פקס: 02-6507823 | 5047867@gmail.com

הנושא לשבוע הבא;

תיקון טבלים של כל ישראל – גיטין דף כה.

אפשרות להנצחה; לע"נ, לרפו"ש, לישועה, וכדומה!

ניתן לשלוח - רעיונות ותיקונים, הוספות והערות, להגדיל תורה ולהאדירה.

אפשר לתרום עבור הוצאת הגיליונות בעמדות הממוחשבות של 'נדרים פלוס' ו'קהילות' ברחבי הארץ, תחת המדור 'קופות נוספות' לפי החיפוש: 'עומק הפשט'.

וכן בקו הצדקה 073-2757000 יש להקיש עבור קוד 1529.

הגיליון מוקדש לזכות הרב מרדכי בן גיטל טובה הי"ד וזוגתו מרת נעמי חיה בת טובא לבריאות ואריכות ימים נחת ושמחה והצלחה בכל הענינים

ברכת מזל טוב
לאברך המופלג
בתורה ויראה
הרב עקיבא
שרייבר שליט"א
לרגל הולדת הבת
בשעטו"מ.